ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՀԱՏՈՐ Ե· 1885 ՏԵՏՐ 2

ՄԱՆԿԻԿՆ ԱՒ ԹՌՉՆԻԿ

ՄԱՆԿԻԿՆ ԱՌ ԹՌՉՆԻԿ

Ա՛յ իմ քրտչուն փափկաթեւ,
Գողտրիկ, սիրուն ու թեթեւ,
Ընդէ՞ր նայիս աստ եւ անդ·
Ո՛հ, հայէ՛ մէջ աչերոյս,
Եւ անդ կարդա՛ զչափ սիրոյս,
Եւ անդ տես իմ սէրն ու խանդ։

Ո՞չ դու սիրես անաղօտ
Ազատութիւն, արձակ օդ,
Եւ ընդարձակ ասպարէզ·
Ո՞չ վանդակներ զքեզ նեղեն,
Թէպէտ լինին ոսկեղէն·
Ազատ լինիլ ո՞չ սիրես։

Ուրեմն աւա՛ք քո բանտէն
Արձակեցի զքեզ արդէն,
Եւ կարող ես սըլանալ·
Եթէ չլինէն ես դժգոհ,
Արձակ են արդ թեւերը քո,
Կարես թողուլ մեր տունն ա՛լ։

Կարես թըռչիլ դէպ այն վայր
Ուր բոյն շինեց քեզ քո մայր,
Գուրգուրալով, խանդագին·
Աստի մեկնիլն է քեզ հեշտ,
Եւ ազատ ես հըրաժեշտ
Տալ լինձ եւ քո վանդակին։

Այլ աւա՛ք դու տատամսիս,
Գիտեմ, գիտեմ, սիրելի՛ս,
Ըզպատճառ քո վարանման·
Գիտեմ ընդէ՛ր շուրջ յածես
Քո նայուածքներն անձկակէզ,
Ա՛յ իմ թռչնիկ աննըման։

Քանզի տեսար զիմ գորով
Եւ թէ զքեզ ի՛նչ սիրով
Փայփայեցի, սիրեցի,
Քանզի յաչս իմ կաթոգին
Մըտերմութիւն կարդացին
Քո այդ աչեր խելացի։

Զի ըզգացիր իմ թռչնիկ,
Թէ քեւ էի երջանիկ
Եւ էի քեւ ես զըւարթ·
Թէ զքեզ, քնքուշ սիրաւար,
Համարեցի մի գոհար,
Հոտոտեցի իբրու վարդ։

Եւ շուրթերուս վըրայէն,
Որ միշտ ըզքեզ փայփայեն,
Ցաճախ առիր կերակուր·
Եւ բերնիս մէջ ըզգացիր
Մի ջերմութիւն հեշտալիր,
Զոր սըփռէր իմ սիրոյս հուր։

Այս ամեն հոգ եւ խընամ
Ըրին զքեզ ինձ բարեկամ,
Եւ բարեկամ անբաժան·
Աւա՛ք ընդէ՛ր, անձկալի՛ս,
Երերամիտ վարանիս
Ընդ մէջ կրկին փորձութեան։

Մի կողմանէ լայն երկին,
Եւ այն կապոյտ ժըմտագին,
Եւ այն դալար մարմանդներ,
Արփաւէտ դէմքը դաշտաց,
Կանաչագեղ, լայն ու բաց
Աւա՛ք կարդան քեզ հրաւէր։

Եւ զքեզ կոչեն դայլայլիկք
Եղբարցդ յորոց դասալիք
Եղած՝ ապրիս մեկուսի·
Ըզքեզ կոչէ թեւաբաց
Անցորդ ոմն վաղասըց,
Այր շեշտն ի սիրտ քո հոսի։

Միւս կողմանէ զիս հոգաս,
Եւ այժմ անշուշտ դու ըզգաս
Թէ ցաւ է ինձ քո մեկնուիմ·
Եւ թերեւս գուշակես
Թէ իմ վշտես ու հոգէս
Սեւեր պիտի ըզգենուիմ։

Այո, իրաւ, անո՛յշ իմ,
Ո՛վ իմ թռչնիկըդ ուշիմ,

Իրաւ է որ պիտի լամ·
Պիտի լինիմ իբրեւ զոք
Որ մընացած է անոք,
Որք, անպաշտպան, անխընամ։

Առաւօտուն, երեկոյն,
Օրուան ամեն ժամերուն,
Դողդողալով, վշտաւոր,
Պիտի յաճիմ Թափառիկ,
Եւ տրտմազգեաց ու լըռիկ
Պիտի խնդրեմ զիմ գոհար։

Այլ եւս ուրեմն որոշէ·
Թերեւս քեզ կեանքն անոյշ է,
Թէ իրարմէ հեռանանք·
Բայց գէթ ծլեռնըն եկուր
Վայելել աստ զիմ համբոյր,
Եւ գորովով յագենանք։

ՕՐԹԱՓԵՕՑ Ց· ՍԵԹԵԱՆ

ՀՊԱՐՏ ԲՈՅՍԸ

Աշունը սկսուել էր։ Բոյսերը և տունկերը չորացել էին և ցից-ցից մնացել կանգնած. երբ քամիները փչում էին նրանց չոր-չոր տերեւները և սերմնահատիկները չխկչխկում էին փոքրիկ պնդակների նման։ Անձրեւները երբեմնակի կաթկթում էին և լուանում այդ բոյսերի չոր բները։

Արեւը մի քանի օր առկերի ետեւում թագնուելուց յետոյ, վերջապէս սիրտ առաւ և մի ամբողջ շաբաթ ախորժ տաքութիւն տարածեց երկրիս վրայ։ Չոր բոյսերի և տունկերի տակից մի սերմնահատիկ սկսեց ծլել և կարճ միջոցից յետոյ կանաչ-դեղնաւուն գլուխը հանեց նա հողի տակից։ Մի քանի խելօք սերմնահատիկներ սկսեցին ծիծաղել նրա վրայ, որ այդպիսի ժամանակում գլուխ է բարձրացրել։

— Մի՛թէ չես վախնում քամիներից· խոկոյն կը թառամեցնեն քեզ, ասում էին նրանք։

Բայց՝ հպարտ բոյսը գլուխը բարձրացրեց և ասաց·

— Ինձ կը խնդրեմ խելք չը սովրացնէք· ահա՛ արեգակը ձեզ ևս հրաւէր է կարդում, որ դուք ևս արթնանաք· ի՛նչ էք վեր թափուել, գլուխներդ բարձրացրէք, տեսէք ի՛նչ ախորժելի հով է դուրսը։

— Ե՛ղբայր, դու շատ ես հպարտանում, բայց գլխումդ խելք չը կայ, ասաց խաչախաչի հատիկը Այդ գարնանային խոնաւութիւն հո՛ւ չէ, այլ աշնանային· չուտով ցուրտ-ցուրտ քամիներ կը՛փչեն և քեզ կը սառեցնեն···։

— Բայց ինչե՞ւ այն ժամանակը ես կատարեա՛ կը լինիմ և ցրտութիւնը ինձ չէ կարող վնասել։

— Լա՛ւ, թող քո ասածը լինի· միայն վերջը կը զղջաս, քեզ ուզում են սխալը հասկացնել, իսկ դու ինչե՞ւ անդամ չես կամենում լսել։

— Օհո՛, այդ էր պակաս· ձեր ի՞նչ գործն է, ես գիտեմ ինչ որ կանեմ, կարծեմ, իմ իրաւունքը ձեզ չեն տուել։

Դեռ նա խօսքը չէր վերջացրել, երբ հիւսիսից ցուրտ քամիներ եկան և վավաղալով անցան բոյսի վրայով, նրանց անցած տեղերը դեղնութիւնով պատուեց···։

— Տեսա՛ք, պարոններ, որ քամին ինձ չվնասեց, ինչե՞ւ անդամ մատով չը դիպաւ, խօսեց բոյսը և գլուխը աւելի ամբարձիւզ բարձրացրեց։

— Շատ մի՛ չտապիլ, անչունը քո հըպարտ գլուխը կը ջախջախի, պատասխանեցին սերմնահատիկները։

Անցան մի քանի օրեր և բոյսի ուրախութեանը վերջ չը կար, իսկ սերմնահատիկները արդ էն լուել էին։ Կրկին քամիներ եկան հիւսիսից և իրանց հետ ամ-

պեր բերելով չաղ տուեցին երկինքի երեսով։ Կարմ միջոցից յետոյ ամպերը մեծացան և երկնքի երեսը պատեցին, կայծակը որոտաց, ամպերը ուժգին գոռացին և սաստիկ անձրև եկաւ։ Դաշտերը ու ձորերը լցուեցին ջրերով. հպարտ բոյսը մնաց հեղեղի բերած հողի տակ, քիչ մնաց, որ լունչը կտրել էր, բայց չուտով արև դուրս եկաւ և նա հողի տակից գլուխը հանեց։

— Ի՞նչպէս էր, բարեկամ, քիչ մնաց այն աշխարհքն էիր գնում, ասացին ծիծաղելով սերմնահատիկները։

— Ծիծաղեցէ՛ք, ծիծաղեցէ՛ք, հո՛ւ չը խեղդուեցի, ազատուեցայ, ձեր սրտերը չ'եղայ։

— Եղբայր, մենք քո վատը չենք կամենում, այլ ասում ենք գուր ես դուրս եկել այսպիսի ժամանակում։

— Լա՛ւ, լա՛ւ, ձեզ մի արդարացնէք, ձեր միտքը հասկանում եմ։

Այդ միջոցին մի անասուն հէնց դամբնում էր բերանը գցի, ուտի, բայց տիրոջ ճիպոտը դիպչելով կողքին — կղմորեց անցաւ։ Խեղճ բոյսի գլուխը տափից կըպաւ. նա չարչարուեց, որ գլուխը բարձրացնի, չկարողացաւ։

— Ա՛յ թէ չախչախուեց մեր հպարտի գլուխը հա՛, ասացին և ծիծաղեցին սերմնահատիկները։

Բոյսը բարձրութիւնից ՚ուզում էր պատասխանել, — նա մի քանի անգամ աշխատեց, որ գլուխը բարձրացնի, չեղաւ. վերջին անգամ ոյժը հաւաքեց և ոտի կանգնեց... բայց խեղճը գլխից կրկուեցաւ. նրա գլուխը մնաց գետնում։

— Է՛ չը խօսաս, անգլուխ եղբայր, ձայնդ վորդ է ընկել, սկսեցին հռհռալ սերմնահատիկները։

Եւ ճիշդ խեղճ բոյսը ոչինչ չը կարողացաւ ասել, այլ ոտով, ձեռով էր անում թէ՝ սպասեցէք ձեր պատասխանը չուտով կը ստանաք։

Արևը բարձրացաւ և տաքացրեց խոնաւ գետինը։ Կարմ միջոցում հպարտը գլուխ ստացաւ և ասաց,

— Վերջապէս ազատուեցայ, քա՛չ եմ թէ չէ, կարծում էիք հոգիս իսկոյն կ'աւանդէի, ձեզ նման թուլասիրտ չեմ...։

Սերմնահատիկները լաւ համարեցին լըռել, քան կրկին վիճաբանութեան մէջ մանել նրա հետ։ Նրանք գիտէին, որ այդ հպարտի վերջը մօտեցել է։

Օրերը քանի գնացին ցրտեցին, բոլոր դալար տունկերը սկսեցին դեղնել։ Մեր հպարտ բոյսը քաջութեամբ կռվում էր ցրտի հետ. նա աչերը խուփ արաւ, մըտաւ չոր տունկերի սրունք և աշխատում էր տաք տեղ գտնելու իր համար, բուռն քամին գտաւ նրան, կոխեց իր թոյնաւոր ցրտութիւնը, նրա մէջ և անշնչացրեց։

Նրա հետ վիճող սերմնահատիկները վաղուց խորը քնել էին և գարնանը զարթնելով՝ նկատեցին հպարտ բոյսի ցրտահար և չորացած մատաղ ցողունը...։

— Ցամառների և անժամանակ ամողների վերջը միշտ այդպէս է լինում, ասացին նրանք և նոր գլուխները հանեցին հողի տակից,

Տփխիս ԱՐՇԱԿ ՄԷՀՐԱԲԵԱՆ

ԿՈՃՂ ՄԱՐԴԸ

Այժմ, Բարիզի հասարակութիւնը ականատես կը լինի, օտարական հիւրի մը որ ոչ սրունք և ոչ բազուկ ունի։ Մեր պատկերին մէջ տեսնուող այդ զարմանալի օտարականը, որում Բարիզցիք սկըսած են վերջերս կոճղ մարդ տիտղոսը տալ, ամենայն յաջողութեամբ թատերաբեմին վրայ խաղ մը զուարճալի խաղեր ի

գործ կը դնէ, ինչպէս հրացան կը պարպէ, գրչով կ'ստորագրէ իւր անունը, դաւաթի մէջ ջուր կը լեցնէ և յետոյ զայն իւր բերանը կը տանի, վերջապէս այս ամէնը ի գործ կը դնէ առանց բազուկ և ոտք ունենալու։ Իւր մարմինը յաղթանդամ է։ Գեղեցիկ և սիրուն դէմք մը ունի. վիզը կարճ է. երեսուն և չորս տարեկան է ու Սիլերիոյ Թրոյզք քաղաքին մէջ ծնած է։ 1879ին Աւստրիոյ մէջ ամուսնացած է և հինգ կորովի զաւակներ ունի։ 1870էն ի վեր կը ճանապարհորդէ, և այցելած է Ռուսիա, Շուէտ, Նորվեկիա, Գերմանիա, Աւստրիա, Ի-

ՆԻՔՕԼԱՅԻ ՎԱՍԻԼԻԷՎԻՉ ՔՈՊԵԼՔՕՖ

տալի։ Անունն է Նիքօլայի Վասիլիէվիչ Քօպելքօֆ։ Դարուս ամենամեծ հրաչալիքն կը նկատուի։ Ժպտուն դէմք մ'ունի, որն որ կը վկայէ թէ՝ ինք գոհ է իւր վիճակէն։

Անդամազննական տեսակէտով, բազմիցս կոճղ-մարդը բժշկական քննութեանց ենթարկուած է Լիօնի մէջ։ Առաջին պիտին մէջ գտնուող ոսկորը 15, իսկ երկրորդին մէջ եղողը 20—22 հարիւրորդամէթր երկայնութիւն ունի։ Ձախ բազուկն բոլորովին կը պակսի իսկ աջն 20 հարիւրորդամէթր երկայնութիւն ունեցող կոնաձեւ ուռեցք մ'է։

Աւտիկ իւր ըրած վորձերուն նշանաւորները, գրիչն կը թաթխէ կաղամարին մէջ, յետոյ քառակուսաձեւ թղթի մը մը վրայ ներկայ եղողներուն անունները կը գրէ եւ զայնս իրենց իրրեւ յիշատակ կը նուիրէ։ Մկրատով թուղթ մը կը կըտրէ։ Պատառաքաղ մը կառնէ եւ նորա միջոցաւ պնակի մը մէջ գտնուած հացի կտորները բերանը կը տանի։ Գրպանէն ժամացոյցը կը հանէ և ժամը կը նայի ու զայն վերստին գրպանին մէջ կը դնէ։ Իր չրթանց ու լեզուին միջոցաւ ասեղին մէջէն դերձան կանցնէ, Կապարեայ գրչով թերթ մը թղթի վրայ նկարներ կը դծէ. լուցկիով մոմը կը վառէ և ապա կը մարէ։ Վերջապէս ամէն տեսակ վորձեր կընէ ի մեծ զարմանս հանդիսականաց։

Հրէշներու պատմութիւնն ի ծնէ անդամէ ղուրկ մանկանց բազմաթիւ օրինակներ կ'ընծայէ մեզ։ Անցեալ տարի, բժշկական թերթեր Սպանիոյ մէջ առանց բազուկի և սրունգի փոքրիկ աղջկան մը ծնունդն իմացուցին։ 1873ին, Սորիոն Պրըթանեի մէջ Սէն Բօլ տը Լէօն քաղաքին փողոցը խառնուող մուրացիկներուն մէջ տեսնուեցաւ առանց անդամի երեքամեայ աղջիկ մի։ Տասն և վեցերորդ դարու անգղիացի դրագէտ, Սթով կը պատմէ թէ ինք տեսած է 1581ին, Չօլանտացի մը որ ի ծնէ առանց ձեռքի եւ բազուկի էր։

Երեւելին Մաթիէօ Պիւխէնկէր, ծընեալ Յանսբախ 1674ին, յաչխարհ եկաւ առանց ձեռաց, առանց ոտքի և սրունքի

և փոխան բազուկի ուշէր, կ'ըսէ ժամանակակից հեղինակ մը, երկու ուռեցներ, որք աւելի ձկանց թեւերու կը նմանէին քան մարդկային բազուկի։ Այսու հանդերձ նա խիստ յաջող կերպիւ կը գրէր, պատառաքաղով ու դգալով կը

Կոճղ-մարդն իւր փորձերը կ'ընէ բատերաբէմին վրայ։

ճաշէր։ Սորա կենդանագիրն այժմ պահուած է Լօնտրայի Պրիթիշ Միւզէօմի մէջ։ Չարկ է ըսել թէ Պի Լայնկր չորս անգամ ամուսնացաւ։

Ակէ յիսուն տարի առաջ Անգղիոյ մէջ երեւելի հանդիսացած էր հալուածա

կապացուցանեն թէ՝ մարդս չնորհիւ աշխատութեան, համբերութեան և հնարագիտութեան կրնայ պաշտօնն վարել այն գործարանաց՝ որոցմէ զրկուած է։

Լա Նաթիւռ.

Մ. ՄՕԶԵԱՆ

ՀՐԱՇԱԼԻ ՏՂԱՅ ՄԸ

(Շարունակութ. եւ վերջ, տես տետր 1)

Յայժ երկար կը լինէր ատ հետեւիլ իր դաստիարակութեան ամրողջ ընթացից. Մեք կը չատանանք նկարագրելով թէ որքան չատաչ դնաց մինչեւ իւր երեքտասանամեայ հասակն։ Ամենաճանօթ առեւելեան լեզուաց տէր եղած էր և առաջին դարերու քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ Հարց հետ նախնական լեզուի ՚մասին մըտերմապէս ընտանեցածէր, որովհետեւ նախամեծար հետաքրքրութիւն կ՚զգար եկեղեցական պատմութեան և հնաբանութեան վերայ։ Ատոնցմով փիլիսոփայական դիտութեանց ուսումն ձեռք ձեռքի կ՚երթար։ Երկրագնդի և երկնագնդի մը տեսքն աստղաբաչխական և ուսողական ծանօթութեանց սէրը զարթոյց իւր սրտին մէջ։ Յետ տասն աւուրց մեծ խնդիրներ լուծելու վիճակի մէջ էր։ Գլուխանց մէջէն և եթ կուսանէր զատեղը ճանաչելու և նոցա ընթացքը հաչուելու։ Ինքն անձամբ չինեց աստղաչափ մը եւ և ուրիչ գործիքներ։ Եւ որովհետեւ սակաւաթիւ էին իւր գրեանք, ինքնիրեն գրութիւններ կը հնարէր որք յաճախ կը համապատասխանէին իւր չունեցած գրքերանց և իրութեանց։ Հաւիւ թէ երեք ամիս աստղաբաչխութիւն ուսած էր երբ իւր չորեքտասանամեայ հասակին մէջ երկայնաչափութեան վերայ ունեցած զատչափարները գրեց և Լօնաօնի ու Պէրլինի թագաւորական ճեմարանաց ներկայացուց զանոնք։ Առ այս ընդունեցաւ պատուական պատասխան մը և ճեմարանի թղթակից անդամ անուանեցաւ։

1734 թուականին իւր հայրը հրաւիրուեցաւ ի Շթէթին երթալու իւր քարոզիչ բողբոքական հաստատութեանց։ Այս ճանապարհորդութեան միջոցին՝ Փիլիպոս Հալի մէջ վարձեց փիլիսոփայական վարդապետութեան ատենն առնելու, դիւանապետ Լուդովիկի միջոցաւ։ Նախ փիլիսոփայից կամաւ մ՚ատչեալ քննութեան ենթարկուեցաւ, և այդ քննութեան համեմատ ի ներկայութեան մի քանի ուսուցչաց դրեց, քննադատական, իմաստասիրական և բանասիրական պարունակութեամբ ատեն և հինգ տետր։ Գիշերանց տպել տուաւ և հետեւեալ օրն Ավլոյի մէջ չատագովեց զանոնք առաջի երկու հազարէ աւելի ունկնդրաց՝ այնպիսի ճարտարախօսութեամբ որ ամէն մարդ զարմացուց։

Ճանապարհորդութիւնն չարունակուեցաւ Հալէն դէպ ի Պէրլին։ Փիլիպպոսի հրաչալի հմտութեան համբաւն արդէն հրաչակաւած էր և Ֆրէդէրիկ Կուլիելմոս Ա. թագաւորն հետաքրքիր էր տեսնելու հըրաչալի պատանին։ Պէտք եղաւ որ Բէրն նկարիչն կենդանի մեծութեամբ նկարէ զանի. արքունական քարոզիչ Ժապլօնսքի կը սիրէր յաճախ զբօսնուլ իրեն հետ։ Արքայն որ չէր դիտէր ինչպէս դործածէ Փիլիպպոսի հմտութիւնը յօդուտ տէրութեան, չորս տարուան համար զրամական նպաստ յատկացնել խոստացաւ իրեն, որպէս զի երթայ ի Հալլ և իրաւաբանութիւն ուսանի։ Եւ որպէս զի հայրն կարենայ ընկերանալ նմա, ընդունեցաւ սա, Հալլի քարոզչութեան պաշտօնը և Մակդեպուրկի Ֆրանսական եկեղեցւոյ վերատեսչութիւնը։ Այն տեղ Փիլիպպոս իրաւաբանութիւն ուսաւ, բայց միանգամ հռովմէական հնաբանութիւն, դրամաբանութիւն և այլ ուսումներ, ինչպէս նաև աստղաբաչխութիւն։ Գիտութեան սոյն ճիւղերուն վրայ բազում հմտութիւն երկեր գրեց։ Իւր վերջին ուսմունքն եղիպտական հնաբանութեան կը վերաբերէին։

1740 հոկտ. 5 Թուականին իւր մարմնոյն զօրութիւնն խորտակուած էր. մեռաւ նա 19 տարեկան հասակին մէջ։ Վաղագոյն բացուած ծաղիկն չէր կարողացած երկարատեւ կեանքի մը համար պէտք եղած զօրութիւնը ստանալ։ Հակառակ ամենայն խնամոց կանուխ թառամած էր։

Արդարև ոչ մի մարդ Փիլիպպոսի հասակին այնչափ շատ դիրք ընթերցած եւ հասկցած է որչափ նա։ Ասոր ոգնեց նաև արտասովոր յիշողութիւն մը և այսպիսի աշխոյժ և գործիչ ոգի մը, որ ամենէն խորիմաստ բնազանցական հետազօտութեանց դիւրաւ կը թափանցէր։ Իւր ոճն մաքուր և յստակ էր. յաճախ ոտանաւոր ևս կը գրէր։ Ամենավերացեալ առարկաները իւր գբօսանաց ընկերին մէջ կը քաշէր և գիտէր հետաքրքրական ընել ամենացամաք նիւթ մը։ Բազում տպեալ երկեր ունի եւ ոչ սակաւ անտիպ գործեր գանուեցան իւր թղթոց մէջ։ Կը նշմարուէր մանաւանդ իւր ձգած գըրութեանց պարունակութենէն, որ բարձրկրթենէ ի զատ՝ որոյ համար երբէք փափագ զգացած չէր, չկար դիտութիւն մ'որ այս կամ այն եղանակաւ իւր ուսման սահմանին մէջ առած չըլլար։ Բայց իւր ամենամեծ առաւելութիւնն սա էր թէ հմտութեանց այս ահագին դանձով՝ տէր էր նաեւ այնպիսի մի մեծ խոհեմութեան որ կը չանար աւելի քօղարկել իւր գիտնականութիւնը քան թէ ցոյց տալ զանիկա։

Իւր մտերիմ բարեկամաց հետ ուրախ եւ զուարթ էր, նաեւ անկեղծ եւ պարզասիրտ իրենց նկատմամբ. բայց միշտ բարուց եւ ընկերական պահանջմանց սահմանին մէջ։ Ճիշդ այս վարմունքն այնչափ յարգանք ստացաւ որչափ իւր հմտութեամբ։ Ինչե՞ր կարող էր տակաւին սովրիլ եւ որքա՜ն աւելի օգտակար լինիլ գիտութեան՝ եթէ Յովհան Փիլիպպոս Պարթիէ աւելի երկար ատեն ապրած լինէր։

Թարգմ. Գերմ. Մ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՔ

Հանդիսաց Տրապիզոնի գործակալ Մեծ. Միհրան էֆ. Բիւրքճեան, ինչպէս անցեալ նոյնպէս այս տարի ևս նուիրած է երկու օրինակ Բուրաստան Պօզօյի աղքատիկ վարժարանին, և մէկ օրինակ ալ ալ Թէհրանի Ընթերցասիրաց ընկերութեան։ Ազնիւ Պ. Հրանտ Գ. Շահտանճեան նուիրեց մէկ օրինակ Աղգային Ս. Փրկչեան Որբանոցին, և Մեծ. Գէորգ էֆ. Կիւլեան նուիրեց մէկ օրինակ Բուրաստան Օրտուի աղգային վարժարանին։

Մեծաւ շնորհակալութեամբ կը հրատարակենք սոյն նուիրատուութիւններն, որով թէ յիշեալ հաստատութեանց մէջ պատսպարեալ ուսանողաց մտաւորական զարգացման օժանդակած կը լինին, և թէ զվեզ քաջալերած այս տեսակ միջոցներով։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱԾՆԵՐ

Ծնունդն աւելի պատուաւորը ըլլալ կը հրամայէ քան թէ պատիւ կը բերէ և իր ցեղն գովել՝ ուրիշի մը արժանիքն զրուատել կը նշանակէ։

— Եթէ պէտք չէ որ մարդ մտացածը ըսէ, պէտք է որ միշտ լսածին վրայ մըտածէ։

— Անմեղութեամբ չհասած մեծ հարստութիւններն չատ հազուագիւտ են։

Ահա անտառն ու երկփող ճրագանիկն ծայրը, բայց՞ուր է որսորդը:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ 1

ԳԻՏԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱԼՈՒՐՔ

Վիքխարի քար մը: — Կետ ձուկ որսալու ճորահնար եղանակ մը: — Երկայնակեաց ծառեր: — Աղխարհիս ամենեն ընդարձակ պարտեզը:

1889ի Անվէրսի համաշխարհային արուեստահանդէսը այցելողները զարմանօք դիտած են մարմարիոնի և կրանիտի ահագին կտորները որոց մէջէն ամենէն նշանաւորն ու վիթխարին Միացեալ Նահանգաց Մասաչուզէթ գաւառին քարահանքերէն հանուած է: Վերոյիշեալ քարի կտորը 1,20 հաստութեան և 3,30 մեթր լայնութեան վրայ 108 մեթր երկայնութիւն ունի: Կամ լաւ ևս է ըսել 320 խորանարդ մեթր է:

— *Սուիթըրլէնտի կոմսը որոյ հաճոյալի զբօսանաց մին կէտ ձկան որսորդութիւնն է, վերջերս նոր եղանակ մը հնարած է կէտ որսալու համար: Զինած է իւր նաւը 1,35 մեթր երկայնութիւն ունեցող երկհարուածեան թնդանօթով մը, որոյ խողովակին մէջ դրուած 285—370 կրամ կշռող ռումբն կրնայ սպաննել կէտ չափ նաճուկներ և ծովախոզեր: Ցետոյ չատ դիւրին է ծովուն վրայ եղող ձկան դիակը բերել նաւուն մէջ շնորհիւ ճախարակի մը վրայ փաթթուած պողպատեայ պարանի մը, որոյ ծայրը երեքժանի մը կը պտնուի:*

— *Ահաւասիկ երկրագնտիս վրայ գըտնուող երկայնակեաց ծառոց ցուցակը, որ բաւական հետաքրքրաշարժ է,*

Ֆրանսայի մէջ 650 տարուան հսկայ

կաղնի մը կայ 33 մեթր բարձրութեամբ։

Մօն Պլան լերան հրկայքը եղող Ֆէրի անտառին մէջ 800 տարուան նոճի մը կը գտնուի։

Մօն Պլան Լեռնէն ո՛չ այնքան հեռու, Պէքէ լերանց վրայ կաճի այծերու փարախ կոչուած թէղօչ մը, որ 1200 տարուան գոյութիւն ո՛ւնի։

Կանաչ Գլխոյ կղզեաց մէջ 6000 տարուան գոյութիւն ունեցող ծառեր կան։

Ֆրանսայի մէջ 1200 տարուան գոյութիւն ունեցող ծառեր կան,

— Աւստրալիոյ Իլլավարա գաւառին մէջ, Խաղաղական ովկիանոսի եղերաց վրայ սիտի հասատուի 900 սրտավար տարածութիւն ունեցող ազգային պարտէզ մը, ուր կը գտնուին արմաւենեաց և տենդաբեր ծառոց անտառներ։ Այն ընդարձակածաւալ պարտիզին մէջէն երկաթուղի մ՛ալ սիտի անցնի։

Լա Նաթիւռ Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՑԻՇԱՏԱԿՆԵՐ

Փոքրիկ ընթերցողներ, յուսամ որ չէք մոռցած դիս այսպէս շուտ։ Կը սիրեմ ձեզ հետ խօսիլ, բայց չգիտեմ թէ դուք ևս կ՛ախորժի՞ք ինձմէ, կը սիրէ՞ք լսել զիս։ ինչ և է։ Ես պատմեմ։ Կաղիննեռու պատմութիւնն բաւական տխուր էր, այնպէս չէ՞։ այլ կը ցաւիմ որ առաջինն չէր այն։

Ուրիշ անգամ մ՛ալ երբ ամրան ժամանակ մօտակայ գիւղը կը գտնուէինք, Ատկէնսընի պարտիզին ծայրը գեղեցիկ տնակի մը մէջ կը բնակէինք։ Ատկէնսընի պարտէզը գիւղին ամենէ չնաշխարհիկ պարտէզն էր, ամենէ աքանչելի ծաղիկներն և հաղուագիւտ պտուղներն այդ պարտիզին մէջ կը գտնուէին։

Հայրս Ատկէնսընի տան հին բարեկամն ներէն էր և միշտ իր հետը կը տանէր զիս ամէն անգամ. երբ այցի կ՛երթար։ Տան տղաքն մտերիմ բարեկամներս էին և ամենէ ընտիր պտուղներն և ծաղիկներն կը նուիրէին ինձ, և այսպէս միշտ ահագին փունջ մը ձեռքս տուն կը դառնայի մեծ գոհողութեամբ. սակայն բնական է որ ինչ որ չէին տար զայն կը վտիտքէի։ Ուստի օր մը երբ պարտէզին ղերդապետ ծառուղւոյն մէջէն առանձին տուն կը դառնայի, ըստ որում հայրս արդէն մեկնած էր. արևը կ՛այրէր ճակատս. այլ ի՛նչ հոգ, դեղձենիներուն պտուղներն ուշադրութիւնս գրաւած էին, ծառուղւոյն աւազներն ոսկեգոյ տակ կը խշրտային և տաք հով մը կը շարժէր ծառերն, թաղարներու դոյնզդոյն և հոտաւէտ ծաղիկներու բուրումը ոչինչ կ՛աղդէր ինձ, դե՛ղձերն, միայն դե՛ղձերն, ոչ այլ ինչ կ՛աեանէի, նոքա էին միակ մտածումս, ուստի կայ առի, անտանելի աշխատանքէ մը վերջ հպիւս դեղձերուն հասաւ ոճրագործ թաթիկս, չօշափեցի զանոնք և... չարն ու բարին կ՛կռուէին յիս, այլ ըսի ինքնին եթէ պարտիզպանն հոս ըլլար, պիտի տար ինձ հատ մը. դիտէի զայս, ուրեմն ինչ հարկ տատանիլ, դեղևիլ... վերցուցի հատ մը այլ չգիտեմ ինչպէ՞ս և քալեցի, Աստուած իմ ինչ սոսկալի ձայներ կ՛լսէի, իմ ետեւէս. քանի՛ չտապաւ կ՛քալէի, չունչս բռնուած էր, ոտքերս կարկամած, երբէք այդքան երկար ճամբայ չէի քալած, դրեթէ միշտ քանի մը վայրկեան մէջ տուն կ՛հասնէի, այլ այս անգամ դար մը տեւեց, կը կարծէի թէ ծառերն ծաղիկներն, տերեւներն, աւազի հատիկներն և արեւն որ կարծես մերթ ընդ մերթ տերևներն ճեղքելով զիս կ՛դիտէր սպառնալօք. և արդ՛ն պատժած էր զիս, զի քրտինքն հրեղէն հեղուկի մը նման կ՛հոսէր ճակտէս, կը կարծէի թէ

նոքա դողութեանս ականատես վկաներն էին, վասն զի գոռ, գոռ կ'պոռային եւ տեւէս բարձրաձայն, ահ ու սարսափ աղդելով ինձ, ի զուր կ'փախչէի։

Ո՞վ կարող էր նկարագրել վիճակս, բոլոր մարմինս կ'դողար, ականջներս կ'դընդընչէին, իսկ դեղձը ուժգին սեղմած էի ափիս մէջ, մատերս պրկուած էին, անկարելի էր բանալն, եթէ հնարն ըլլար, նորէն ծառին պիտի փակցնէի զան անտանելի դրութենէս ազատելու համար, համակ դող ու սարսափ էի, չ'գիտեմ ինչ կ'անցնէր սրտիս մէջ, երեսնամեայ պատերազմն այնքան սոսկալի չէր որքան այն կռիւն որ տեղի կ'ունենար սրտիս սրիւ նաներուն դաշտին մէջ։ Վերջապէս սիրելի ընթերցող հասայ տուն բայց ոչ այնքան չուտ, հասայ, մտայ ներս, տեսի մայրս ու հայրս, յիշեցի որ խօսած էին ինձ Աստուծոյ վրայ որ ամեն տեղ կը տեսնէր և ամենէ գաղտնաթաղուն խորհուրդներն անգամ դիտէր ու կ'պատժէր չարերն. խորհեցայ, սոսկացի և սկսայ լալ... էհ արտասուքն հոդոյ ու վշտաց լուացքն է կըսեն, եթէ ճշմարիտ ըլլար այսօր երջանիկ պիտի լինէի, վասն զի եթէ բոլոր արտասուքներս չողնանալով ամէն դառնային վերջերս Ջմիւռնիա տեղացած անձրեւին նման տեղատարափ մը պիտի ուղնեներնայինք։ Անհնազանդութեանս պատիժը գտած էի վասն զի խրճս կ'խայթէր։ Դառնագին արտասուօք ամեն ինչ պատմեցի մօրս, ներեց ինձ երբ խոստացայ կրկին չ'գործել նմանօրինակ մեղքեր։

Շարունակելի

ՀԱՅՈՒՀԻՆ

Է Թ Ց Ա Լ

—

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԹ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բուրաստանց հրատարակելու սկսած առաջի սրէն ի վեր, մեր սրտագին վաղագը էր հրատարակել նաեւ նորա թուքերէնն հանդերձ պատկերներով և նոյն սկզբունքով։ Թէ մեր վիճակն և թէ զանազան դժուարութիւնք մինչև ցարդ կասեցուցած էին զմեզ սոյն դժուարին գործոյ ձեռնարկելէ, և կ'սպասէինք պատեհ առթի մը, զոր չպիտի վարանէինք ընկրկիլ մեր նպատակն իրագործելէ։

Այսօր ուրախութեամբ կ'աւետեմք մեր ազնիւ ընթերցողաց թէ՝ մեր Օգոստափառ Վեհ. ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԻՏ Գ. ԲԴ կայսեր բարձր հրամանաւ, արտօնութիւն ստացած ենք կայսերական բժշկական վարժարանի ուսումնասիրաբար աշակերտ Տօքթէօր Մէմտուհ պէյի հետ ընկերակցութեամբ հրատարակել էքծալ անուն պատկերազարդ մանկական չաբաթաթերթն, որոյ մինչև հինգերորդ թերթը հրատարակուած է։

Մեր խորին և անկեղծ շնորհակալութիւնն ու երախտագիտութիւնը կը յայտնեմք հրազարակաւ կայսերական կառավարութեան լուսամիտ և վսեմ. նախարարաց, որոց շնորհիւ արժանացանք այն բարձր հրամանին, զոր շնորհեց մեր Վեհափառ Սուլթանն, և որ միշտ պատրաստ է քաջալերել այն ամեն ձեռնարկ, որք կը նպաստեն կրթութեան և ուսման ծաւալման։

Էթծալ կը հրատարակուի չաբաթը մի անգամ 8 երես և մեծ դիրքով. և կը պարունակէ բարոյական, ուսումնական և դիտական յօդուածներ, վէպեր և մանրավէպեր, զուարճալի խաղեր և հանե-

լուկներ ։

Տարեկան բաժանորդագինն է 60 դրչ. դաւառաց համար 15 դահեկան թղթատարի ծախք կը պահանջուի ։ Բաժանորդ դրուիլ ցանկացողք պարտին դիմել Բուբաստանի խմբագրատունը ։

Պօլիս, Էսկի Զապթիէ ճատէսի, թիւ 63։

ԴԻՑԱԶՈՒՆՔ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ

—

Գ Լ Ո Ւ Խ Ը.

ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՔ

(Շարունակութ. տես տետր 1)

> Կը համարիմ զաշխարհն որպէս ըրած է զայն Աստուած, և ասա-հով եղիք, որ մեծ և վեհ բան մի ըրած է զայն, ուր մրցանակը նոցա համար է՝ որք զօրութիւն ունին աշխատելու և անվեհեր քայլելու մինչեւ ցվերջ ։

Քաղաքիտութիւնն բազմապատիկ դիտութիւն մ'է, որ կցորդեալ է տնտեսագիտութեան, իրաւագիտութեան, պատմութեան և փիլիսոփայութեան հետ. հանապազօրեայ աշխատութիւն մի՝ նաև քաջ դատողութիւն մի կը պահանջէ ։ Ուստի, սոյն անուան արժանի քաղաքագէտք վերջին ծայր հազուագիւտ են. պատմութիւնըն կը թուէ զայնս Սիւլլիի, Ռիշլիէօի և Մազարէնի անուններն անցեալ դարուց մէջ ։ Քալվըրի, Թիէրի, Ռօպէրի, Բիլի, Մէթէրնիխի և Ուիլիէմ Բիթի անուններն ներկայ ժամանակաց մէջ, աշխատութեան և չքեղ յղացման գաղաբարները կ'արթընցնեն մեր մտաց մէջ ։

Սոյն անձանց քաղաքական կեանքն պատմելու մտադիր չեմք աստ. մի միայն մի քանի դէպքեր ընտրել կ'ուզեմք նոցա մասնաւոր կենաց մէջէն՝ ցուցնելու համար թէ՝ ինչ քաջասրտութիւն ցցուցած են ոչ միայն բարձրանալու, այլ նաև պատուով հաստատ մնալու համար իւրեանց պաշտօնին դլուխը ։

Մինչ ԺԶ. դարը յեռադիմեանք և 1540 թուականն գտնեմք ։ Սոյն դարուն մէջ Օթէօնի մէջ երիտասարդ մը ծնաւ, որ անունն Ցարատեւութեան եւ Աղնատութեան հոմանիշ եղած է ։ Սոյն տղեկն պարտէր ժաննէն նախագահն լինիլ, որ իւր արժանեաց և աշխատութեանց չնորհիւ ոչ միայն դատաւորական, այլ նաև քաղաքական ամենաբարձր պաշտօններու հասաւ ։ Երեւելի աշխատական մի ուզելով ամչցնել զայն՝ հարցուց թէ որո՞ւ զաւակն էր ։ « Իմ առաքինութեանցս» պատասխանեց ժաննէն ։

Ծնած էր նա այնպիսի ծնողներէ, որք « Հարստութենէ աւելի առաքինութիւն » ունէին ։ Ժաննէն իրաւագիտութիւն ուսնելէ յետոյ վաստաբան ընդունուեցաւ 1569ին և 1571ին խորհրդական Պուրկոյնի ազգային ժողովին ։ Հարուստ դաւառացի մի իւր ճառերէն մին լսելով, հիացաւ նորա պերճախօսութեան վերայ և իւր աղջկան ձեռքը նուիրեց. բայց երբ մարդուկն ստակի խնդրոյն մերձեցաւ. « Ահաւասիկ, ըսաւ ժաննէն, իւր ճակատն և դրեանքը ցուցնելով, իմ բոլոր հարստութիւնս և ինչքս ։ »

Սէն-Պարթըլէմիի կոտորածին ժամանակ՝ ներկայ գտնուեցաւ Շարնիի կոմսին տունը դումարուած ժողովին, թագաւորին նամակաց և ծօմարթէն կոմսին «առնելիքին» վերայ խորհրդակցելու համար, որ կալուինականաց կոտորածը հրամայող հրամանագիր մի կը բերէր ։ Քաջութեամբ հակառակեցաւ սոյն հրամանին խստութեան դէմ ։ « Իշխանն, ըսաւ նա, բարի

և չար հպատակաց հայրն է· իբր հայր, պէտք է յուսալ թէ ի գումթ պիտի չարժի քիչ առենէն և գէթ պիտի մեղմէ իւր իրաւամբ զայրացեալ միտքն, կը բաւէ որ ժամանակ տրուի իրեն այս արդիւնքն արտադրելու։» Շարնիի կոմսն հաղորդեց զայս թագաւորին, որ խոհու արդիտնալով թէ «Իրաւունքն մօտէն տեսնելու դիւրաւոր միջոցն, երկու աչքերն գոցել և ոչ ոք ճանչնալն է։»

Հանրի Դ. երբ գինքն ելեւմտից վերատեսուչ անուանեց զայն, ամէն մարդ զարմացուց իւր անչահախնդրութեամբ։ Շուայլ ծախսերը պարզ բան մ'էր, ինչ-

ՈՒՇԼԻԷՕ

գիտէց որ և է բան մի ընել կալուինական-նաց կենաց և ստացուածոց դէմ։

Սոյն բարի գործն արժանացուց զայն Պուրկոյնի դիւանատան կառավարիչ և քիչ մի յետոյ Տիժոնի խորհրդարանին նախագահ լինելու պատուոյն։ Անդ դիտուն, հանճարեղ և անաչառ երեւցաւ. քաջ պէս ամէն ոք գիտէ, նախկին վարչութեան ներքեւ և միշտ գեղեցիկ օրինակ մը սլիտի լինի յիշել աղքատ մարդ մի, որ ըստ իւր քմաց տէրութեան մի եկամուտները կը տնօրինէ պարկեշտ մարդ մի մըն-նալով հանդերձ։ Ժանէն նախագահին նշանաբանն էր այս երկու բառեր, «Աչ-

խատութիւն և խղճմտանք ։ » Որովհետև իւր յաւիտենական պատիւը սիրտի լինի պարկեշտութեամբ կատարած լինիլ իրեն յանձնուած պաշտօններն ։

Ժէ· դարուն կենսագիրներէն մին, հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ հայթայթած է մեզ Ռիշլիէօի ներքին սովորութեանց վրայ ։ որ Լուի ԺԳ·ի նախարարն և Լիւսօնի նախկին եպիսկոպոսն էր· հետեւեալը կը քաղեմք իւր գործէն ։

« Սովորաբար ժամը տասն և մէկին կը պառկէր և երեք կամ չորս ժամ միայն կը ննջէր ։ Իւր առաջին քունն առնելէ յետոյ լոյս բերել կուտար և իւր գրիչն կը խնդրէր, անձամբ կամ ուրիշի մը գրել տալու համար, որ դիտմամբ իւր սենեակըն կը պառկէր · յետոյ վերատին կը քննանար ժամն վեցին մինչեւ ութին և այս կերպիւ ժամը եօթին կամ ութին անկողնէն կ'ելնէր ։ Ալօթք ընելէ յետոյ իւր առաջին գործն էր քարտուղարներն կանչել՝ ընդօրինակել տալու համար նոցա այն նամակներն, որոց վերայ խորհած էր դիւերն, և նչմարուած է թէ՝ երբ կարեւոր բան մ'էր սա, ճիշդ մէկ օրինակի մի համար միայն ժամանակ կըտար նոցա, վախնալով որ հետաքրքրութիւնն չմղէ զայնս երկու հատ օրինակելու· և յետոյ անոնց ներկայութեան առջև, պատճէնն բնագրին հետ բաղդատելէ յետոյ երկուքն ալ կը պահէր ։

Յետոյ կը նախագահէր և ներս մտնել կտար իւր նախարարներն, որոց հետ կը փակուէր մինչ ժամը տասը կամ տասն և մէկ՝ աշխատելու համար ։

« Քիչ ժամանակ յետոյ՝ օրուան մնացեալ մասը պետական գործոց կը զոհէր, և օտար իշխանաց դեսպաններուն և ուրիշ պաշտօնէից այցելութիւններն կ'ընդունէր ։ Երեկոյեան դէմ, երկրորդ անգամ մի կ'ընէր, թէ միտքն սփոփելու և թէ ունկնդիր լինելու համար նոցա, որք չէին կրցած տեսնել զինք առաւօտուն ։ »

Իւր մահուան անկողնոյն մէջ Ռիշլիէօ Լուի ԺԳ. իյանձնարարեց զՄազարէն՝ իրր ամենէն աւելի յարմար իւր քաղաքանութիւնն չարունակելու, և Մազարէն խորհուրդն մտաւ ։ Մազարէն՝ որ մեծ ծառայութիւններ մատուցած է Ֆրանսայի, չանաց մինչև ցվերջն կատարել կիւր պաշտօն, բազմաթիւ խոչընդոտներու յաղթելով ։

Փայլուն ուսումներ ըրած էր Հռովմի մէջ, ուր նչանաւոր եղած էր յաջողութեամբք ։ Բազում անգամներ ունկնդրաց առջեւ տարօրինակ միջոցներ պարզեց, նչանաւոր էր իւր յարմարութիւնն ամէն բան սորվելու, ամէն բան քննելու և ամէն բանի քաջ խելամուտ լինելու համար ։ Եւ լեւմտից վիճակն ողբմելի էր և թերեւս զայն կանգնելու համար ձեռնարկած չափազանց աշխատութիւնն է որ պատճառեց այն հիւանդութիւն և չարչարեց զինք մինչ իւր մահուան օրն ։

Իւր եռանդն սահման չունէր, երբ խնդիրն հայրենեաց փրկութեան մէջ կը կայանար ։

Եթէ ներկայ ժամանակաց մերձենալու լինիմք, բազմաթիւ օրինակներ սիրտ դանեմք դեռ այսպիսի աշխատութեանց, որոց ենթարկուելու ստիպուած են քաղաքագէտք ։

Մաքսիմիլիէն տը Պէթիւն, Սիւլլիի դուքս Ֆրանսայի ամենաերեւելի պետական անձերէն մին եղաւ ։ Իւր առաջին հանկութիւնն քիչ ծանօթ է մեզ, սա միայն յայտնի է թէ՝ գիտուն մարդ մի եղաւ իրր դաստիարակ, և թէ քիչ տեւեց իւր դաստիարակութիւնն, որովհետեւ տասն և մէկ տարեկան հասակին մէջ կցորդ եղաւ Նաւարի թագաւորին, որ Ֆրանսայի թագաւոր եղաւ Հանրի Դ· անուան ներ-

քեւ : Այսու հանդերձ , Բարիզի Պուրկոյ-նի վարժարանին ուսանող հետեւեցաւ , և նշանաւոր եղաւ իւր հիանալի յարա-տեւութեամբ : Այնման անձնուրացու-թեամբ մի ծառայեց Նավարի թագաւորի մինչ 1589, որ Հանրիի Ֆրանսայի գահուն վերայ բարձրանալուն թուականն է : Քա-ղաքական պատերազմին ժամանակ ճչմա-րիտ դիւցազնութեան մի ապացոյցներն տուաւ և յաճախ իւր տիրոջ միջամտու-թիւնն հարկ եղաւ արգիլելու համար զինք իւր կեանքն վտանգի մէջ դնելէ : Թագա-ւորն ելմտական խորհրդին անդամ ան-ուանեց զայն , որով կարող եղաւ իւր բո-լոր քաջասրտութիւնն պարզել :

Սիւլլի յաջողութեամբ սկսաւ իւր աս-պարէզն : Արտօնութիւն խնդրեց թագա-ւորէն ճանապարհորդութիւն մի ընելու հինգ կամ վեց գաւառաց մէջ անդ հար-կապահանջներու հաշիւները քննելու հա-մար : Խստացաւ հրաշքներ գործել , ե-թէ թագաւորն կասկածելի սպայներն պաշտօնանկ ընելու և նոցա տեղ ուրիշ-ներ կարգելու հրաման տայ իրեն : Թա-գաւորն հաւանեցաւ այս կարգադրու-թեան , և քիչ օր վերջը խորհրդին ներ-կայեց զայն , իբր թէ ինք յղացած լինէր : Սիւլլի չորս գաւառներ այցելելու հրաման ստացաւ իւր մասին . միւս խորհրդականք առ առաւելն երկու գաւառներ արտօ-նութիւն ստանալով մեկնեցան և յանկար-ծուստ հասան բոլոր այն հարկապահան-ջաց վերայ , որք չէին սպասէր իրեն . պաշտօնանկ ըրաւ այնպիսիներն՝ որք կը մերժէին ներկայել իրեն իւրեանց հաշիւ-ներն , արձանագրութեանց տեսուչներն ա-ռաւ , դրամարկղերն բացաւ և հինգ հա-րիւր հազար սկուտէ աւելի գտաւ , զոր հարկապահանջք պահած էին գաղտագո-ղի : Եօթանասուն այլերու վրայ բեռ-ցուց սոյն գումարն , որովհետեւ ստիպ-ուած էր մի չատ մանր ստակ առնուլ , և յայտնական վերադարձաւ բաղմութիւն ուղեկցած հետ ի միասին , որք գանձն կը պահպանէին :

(Շարունակելի)

Թարգմ. ֆրանս. Կ. ԳԱՐԱԿԻԻԼԵԱՆ

Թիֆլիս հրատարակալ հետեւեալ ման-կական գիրքերն կը վաճառուին հանդի-սիս խմբագրատունը : Փափագողք կարող են ստանալ զայնս :

	դր. փր
ՓՆԱՐ ԽՕՍՆԱԿ	8
ՊՕԶՆԱՆԻ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՕՐԱԳՐԻՑ	3,20
ԵՐԿՈՒ ՄԱՆՐԱՎԷՊ	2,10
ՍՈՒՆԿ—ԽՕԶԱՐԱՆ ԿԱԶՄԱՆ	5
ՀԱՐՍ ԵՒ ՍԿԵՍՈՒՐ	2,20
» » Նոյնը կազմած	4
ՂԼՂԷ ԿՐՆԱՆԱՑ ՊԵՆԸ ՓԷՇԱԿԸ	3,20
ՀՍԿԱՑ ՄՐՋԻՒՆ	7
ԹԱՆ ԲԱՏԻՍՏ ԼԻՒԼԻ	1,20
ՊՈՒՇԿԻՆ ՈՍԿԻ ՁԿՆԻԿ	5
» » Նոյնը հասարակ—	30
ԲՈՒՍԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՑ	5
ՆԿԱՐԻԶ ՁԱՅՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ	— 30
ՄԱՆՈՒԿՆ ԵՒ ՋՈՒՐԸ (Մայր Աբաքոմ	— 30

ՀԱՆԵԼՈՒԿ 2

Զարմանալի հակ մ 'եմ ,
Թէ ինքզինքս յեղաշրջեմ ,
Ամեհուդ ալ գրպանն եմ
Քեզ սնուցող ծնողացդ միջն եմ .
Կուրծքիս մէկ գլուխ հանի՝ հնարք եմ
Մէկ գլուխ ալ դիր եւ տիկին եմ
Այն ալ վերցուի՝ նոր բողբոջեմ
Քեզ շատ մը տամ , ինչ հարուստ եմ :

Հանդիսիս ներկայ թուոյն մէջ հրա-տարակեալ պատկերաշարդ թիւ 1 հա-նելուկն յատկացուցած ենք մի միայն բուռաստանի գաւառացի բաժանորդաց , որոյ լուծումն գծագրելով մեզ պէտք է յղեն մինչեւ մարտ 31· իսկ թիւ 2 հա-նելուկն Պոլսոյ և չրջակայ գիւղօրէից մէջ գտնուող բաժանորդաց յատկացեալ է , որոյ լուծումն պէտք է մինչեւ փետրվ· 12 ղրկել : Սոյն որոշեալ թուականներէն յետոյ եկած լուծումնք անընդունելի են :

Թիւ առաջնոյն համար նուէր ալիտի տանք մի գունաւոր և գեղեցիկ պատ-կեր · իսկ թիւ երկրորդին համար մի պատկերազարդ Ֆրանսերէն գիրք :

Հանդիսիս բաժանորդք միայն կարող են մասնակցիլ սոյն հանելուկներու լուծման և նուէրն ստանալ :

Նոր հրատարակութիւն

ՎԻՊԴՈՐ ՀՒԿՕ

ԹԵՈՒԱՌՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ

ԳՐԻԳՈՐ ԶՈՒԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՔ

ՆՈՑՆ Կ. ՊԼՐՊԼԻԲԵՆ ԵՒ Ս. ՏԷՕՎԼԷԹԵՆ

ԹՇՈՒԱՌՆԵՐՆ պիտի բաղկանայ 10 հատորէ, իւրաքանչիւրն սոյն յայտարարութեան դիւրքով և 210–230 երեսէ բաղկացեալ, և 13 մեծադիր ու գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն, որք զատ թղթի վրայ տպուած պիտի տրուին։

Ամբողջ կազմեալ գործոյն բաժանորդագրութեան գինն է ԿԱՆԽԻԿ 120 ղրշ։

Մէն մի կազմեալ հատորի բաժանորդագրութեան գինն է կանխիկ 14 ղրշ։

Տասն և վեց երեսէ բաղկացեալ մէն մի թերթ և զատ պատկերով 50 փարայ։

Գաւառաց համար ամբողջ գործոյն բաժանորդագինն է 145 ղրշ· ԿԱՆԽԻԿ, իսկ հատոր առ հատոր առնել ուզողք, պարտին վճարել 17 ղրշ· Թղթատարութեան ծախքն մեր վրայ լինելով։

Գաւառացի բաժանորդք կրնան սոյն վճարքն ընել՝ մի միայն Օսմանեան Թղթատան նամակադրոչմ առաքելով մեզ։

Բաժանորդագրութեան համար պէտք է դիմել Բուրաստան Մանկանցի խմբագրատունն, կ. Պոլիս Էսկի Զապթիէ ճատէսի թիւ 63։

Հրատարակուեցաւ Առաջին հատորն։

Երկրորդ հատորի 8րդ թերթն հրատարակուեցաւ։